

Reportaža

S potujočo knjižnico

Potujoča knjižnica z motivom Soče in Gregorčičevimi verzi se vsak mesec ustavi na več kot 80 postajališčih, tudi v najodročnejših krajih.

S knjigami na pot iz kraja v kraj

Potujoča knjižničarja pripeljeta knjige do najodročnejših vasi – V tednu splošnih knjižnic smo prisedli k njima na poti v Baško grapo

Besedilo in fotografije:
Nataša Bucik Ozebek

Knjižničarka **Maja Jermol** se je pred odhodom na pot motala med knjižnimi policami. V pritličnem »bunkerju«, kjer domujejo potujoče knjige Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin, je razmišljala za mesec dni vnaprej. Preden bosta z voznikom znova obiskala te kraje, se bosta december in z njim leto že iztekala, zato v naročje nabere nekaj knjig o praznični peki, izdelovanju okraskov in voščilnic ter nekaj zimskih pravljic o dobrih možeh, snegu in zimskih radostih... Vzgojiteljice v volčanskem vrtcu so ji naročile knjige o barvah, preveri še rezervacije drugih bralcev in se z zadnjim kupčkom knjig usede v knjižnico na kolesih. Voznik **Boštjan Kranjc** preveri pot tistega dne, knjige so na svojih mestih, dobro založene. Kar bi poplesovalo med potjo, učvrsti z elastikami. Že dodobra utrujen 21 let star stroj z več sto tisoč prevoženimi kilometri odklopi z električnega napajanja in obrne ključ. Okoli 7300 knjig nežno vzdrhti, ko zabrni v knjižnico preurejen kamion. Potujočnika, kot si med seboj pravijo knjižničarji »za na pot«, v mislih preletita dan, ki ju čaka. Baška grapa. Zagotovo eden slikovitejših in bolj adrenalinskih dni v mesecu. Svoje bralce dobro poznata. Sprašujeta se, ali bo Marta v Podbrdu, ena najbolj vnetih bralk, nemara prišla po novo zalogo knjig. Vesta, da bralka v Rutu neguje poškodovanega moža in da bi ji bilo treba to pot pripraviti nekaj lahkotnejšega branja. Sprašujeta se, kako ju bodo tokrat nasmejali petošolci iz Volč. Vesta tudi, da se edina bralka na Kozarščah, prvem ju-

tranjem postajališču tistega dne, ne počuti dobro in da je že nekajkrat ni bilo. Vseeno se ustavita, postaneta, mogoče pride kdo drug... Nič. Je pa zato toliko živahnejše, ko v Volčah zavijeta tik pred vhodna vrata tamkajšnje podružnične šole in vrtca. Ko Maja preveri, ali so vse knjige pot preživele na svojem mestu, se v potujočo knjižnico prvi priplazi jo najmanjši. Najmlajšo, ki je sploh prvič v potujoči knjižnici, prinesejo. »Naši bodoči bralci,« se jih razveselita Maja in Boštjan. »V Volčah nimamo knjižnice, in če se ta ne bi pripeljala do nas, otroci ne bi imeli te izkušnje. Seveda so se je prvič malo bali. Tako velika knjižnica, pa še na kolesih! Zdaj pa smo že navdušeni in komaj čakamo, da pride,« s knjigami in otroki v rokah pripoveduje vzgojiteljica **Mateja Brezavšček**. Brez kaži-

pota malčki vedo, kje so knjige zanje. V zabojčkih na tleh, na najnižjih dveh policah. V rokice jemljejo kartonke, prepoznavajo barve, se plazijo čeznje, poiščejo svoj kot, drugi zložijo celo skladovnico knjig, iz katere vzgojiteljica izbere primerne. Vrvež je daleč od knjižnične tišine. »Ne zahtevava tišine in se ne jeziva, če knjiga pade na tla. Raje kakšna strgana platnica kot strah otrok pred knjigami!« je odločna Maja, medtem ko Boštjan z lepilno folijo ravno podaljšuje življenje eni od knjig.

Od dinosavrov do romantike

Starejši otroci brskajo med knjigami o dinosavrih in vesolju, **Jan** že pozna vse črke in bere naslove, **Sofija** bi rada knjigo o dedku Mrazu in pujsi Pepi, vzgojiteljica pa kakšno pravljico, ki bi jo otroci lahko dramatizirali

skupaj s starši. Zunaj že čakajo osnovnošolci. **Živa Jurman** si misli, da mora biti to zelo pameten avtobus, ko prevaža toliko knjig. Pove, da četrtošolci trenutno prebirajo knjige o Anici in Brino Brihto. »Včasih preberem kar dve knjigi na dan, in ker potujoča knjižnica pride samo enkrat na mesec, moram vmes še v knjižnico v Tolmin,« pove pridna bralka. Takšna je tudi četrtošolka **Tjaša**, katere seznam prebranih knjig se je tišči dan ustavljal pri številki 379. V enem letu! Eden od učencev priteče po knjigo Butalci za svojega poškodovanega sošolca. Fantje medtem presenečeno v eni od knjig ugotavljajo, da se morski pes lahko spusti 4500 metrov pod gladino morja. Nazadnje pridejo petošolci. No, teh ne zanimajo več morski psi. Prišli so po knjige in filme z romantično vsebino.

Čas je za Baško grapo. Po telefonu kliče ena od bralk iz Podbrda. Vreme ji ni po godu, pa prosi Majo, naj ji knjige kar podaljša. Zanima me, kje v Posočju največ berejo. »Pred dvajsetimi leti bi zagotovo rekel, da v Baški grapi. Ogromno bralcev, zavednih, razgledanih... Danes ne da jih ni več, le ljudi je tako malo še ostalo v tej dolini,« razmišlja Boštjan, ko stojimo pred enim od semaforjev. Veliko novih bralcev imata na Livku, tudi na Gregorčičevem Vrsnem veliko berejo pa na Kneži. »Ampak,« Boštjan znova vrti volan, »merilo nista statistika in torba izposojenih knjig, dovolj je ena sama knjiga, pa tista prebrana z veseljem.«

Baška grapa namesto Gardalanda

V Bači pri Modreju Boštjan vključi levi smerni kazalec. »Meni ni treba v Gardaland, jaz grem trikrat na mesec s potujočo knjižnico v Baško grapo in imam adrenalina dovolj,« se pošali knjižničarka Maja. »Včasih gre res za mišjo dlako, še vedno pa sva prišla,« se Boštjan ne pusti. Ozka cesta v dolino je pogosto dovolj široka samo za izredni knjižnični transport, marsikateri ovinek preoster, da bi ga zvozila v eni potezi, vajena sta poledice, poplav, plazov in vseh vremenskih neprilik. Domačini, ki prihajajo nasproti, se umikajo in z dvignjeno roko pozdravljajo. Maja in Boštjan sta blizu tega, da postaneta posoški legendi. Ob potoku Koritnica zavijemo navkreber, v Rut. Nekoliko zamujamo, zato tri gospe že čakajo sredi vasi, hvaležne, da potujoča knjižnica sploh prihaja v vas. Vedno jih skrbi, ali bo šlo vse po sreči po teh ozkih in ovinkastih poteh. Boštjan in Maja se opravičujeta za zamudo. »Več kot zamudite, več se lahko pogovorimo, ko čakamo,« se posmejejo, ko se knjige naposled vendarle zapeljejo pod najdebelejšo slovensko lipo in voznik s premikanjem antene najde nekaj signala, da bo elektronska izposoja delovala. Prva bralka hitro zamenja kupček knjig, druga je prišla z namenom, da si izposodi kaj za božično peko, pa se sproti premisli. Preveč sladkorja. Zato pa knjižničarjema ponudi zares sladko zadnje domače grozdje.

Tretja bralka je profesionalka, upokojena šolska knjižničarka. **Zorka Paulina** pozna vse novosti, a še danes so ji med ljubšimi knjige, ki jih berejo odrasčajoči najstniki. »Veliko knjig sem prebrala po njihovih nasvetih. In moram reči, da sem bila pogosto prijetno presenečena, dobra literatura,« pravi.

Knjižničarka Maja Jermol pred vsakim odhodom na teren znova založi knjižnico na kolesih.

Radivoj Kenda s Koritnice rad bere že od malega, in čeprav pravi, da je za klasiko, zelo dobro pozna vse knjižne novosti.

Malčki v vrtca v Volčah so v rokice so jemali kartonke, jih zložili v skladovalnico, se čeznje plazili in iskali svoj bralni kot.

Tokrat želi nekaj lahkotnejšega, kar bo lahko brala ob skrbi za moža, ki se je poškodoval. To zimo bosta doma, veliko bosta brala. Vmes jo pokliče dostavljalec hitre pošte. Opozori ga, naj bo previden, ker bo po poti srečal potujočo knjižnico. V Rutu namreč velja, da takrat, ko v vas prihaja desetmetrski avtobus s knjigami, ne odhajaš v dolino, če ni zares nujno. Upokojena knjižničarka in voznik

Boštjan si izmenjata še nekaj besed o vzvratni vožnji in medtem prispe tudi hitri poštar – preden bi se utegnili srečati na poti.

Knjiga, v kateri jedo krompir in kuhajo zelje

V Podbrdu Marte ni, so pa otroci iz vrtca pa učiteljica razrednega pouka **Suzana Torkar Pajntar**. Hvaležna za knjižnico in še posebno za knjižničar-

ja. »Natanko vesta, česa mi ne smeta priporočiti,« se posmeje. »Čeprav s sabo vozita le 7000 knjig, imamo tukaj dostop do vsega knjižničnega gradiva. Če ga nimata, ga naročita in pripeljeta naslednjič, tudi iz skladišča sta mi že kaj pripeljala. Sama sem kar malo izbirična bralka, že prej izvoham, kaj je novega, in vedno imata kaj zame. Celo med korono nista pozabila na nas,« pripoveduje.

»Elena Ferrante, to se zdaj bere,« s police vzame knjigo italijanske avtorice. Prikima, da bralna pismenost mladih peša, v kraju druge knjižnice ni, samo šolska, ki pa je majhna... »Na vse načine poskušamo kaj premakniti in vse, kar naredimo za to, je dobro,« sklene s kupčkom knjig v rokah. Maja se strinja, knjiga mora priti do vsakega. Ustavljata se pred tovarnami, domovi upokojencev, varstveno-delovnim centrom, tudi odvisnikom v komunio v Čadrg sta z manjšim vozilom vozila knjige. Na leto izposodita okrog 50.000 knjig, potujoča knjižnica pa ima v tolminskih hribih že stoletno tradicijo. Najprej so knjige bralcem dostavljali v potovalnih kovčkih, od leta 1977 vozi bibliobus. Zaradi zgodovinskih okoliščin imajo ljudje v teh predalpskih vaseh poseben odnos do slovenskega jezika, kulture in branja. Domači avtorji pa absolutno prednost. »Posebej naši starejši bralci imajo zelo radi preproste zgodbe iz kmečkega okolja. Nekoč naju je ena od bralk prosila, naj ji v poplavi novosti vendarle najdemo knjigo, v kateri še jedo krompir in kuhajo zelje,« se nasmehne Maja.

Ena zadnjih voženj

Zadnji postanek. Koritnica. Po štirih stopnicah se je povzpел prvi moški bralec tistega dne. Ne drži, da moški ne berejo, le po knjige v knjižnico zelo radi pošiljajo svoje žene, povesta moja sopotnika. **Radivoj Kenda** je rad bral že kot otrok. Spominja se, kako je kot osnovnošolec naročil oba izvida knjige Pod svobodnim soncem in s tem razjezil starše. To takrat ni bil majhen strošek. »Veste, kako velikega pomena je, da pride knjižnica k nam, ni nam treba v Tolmin. Ravno prav je založena, osebje pa moram pose-

Petošolci iz Volč s svojimi zanimanji in željami knjižničarjema vedno popestrijo dan.

Nekoč so knjige nosili v koših

Za prvega slovenskega potujočega knjižničarja velja Lovro Stepišnik, ki je obiskoval bralce na Pohorju, knjige pa nosil kar v košu. Pozneje so nekatere knjižnice zaposlile potujoče knjižničarje, ti so gradivo z vlakom ali avtobusom do ljudi nosili v kovčkih ali pa so jim v knjižnici kupili kolo. Pozneje so to počeli z avtomobili, prvo pravo potujočo knjižnico oziroma bibliobus pa so leta 1973 kupili v Kopru. Danes po Sloveniji vozi 13 potujočih knjižnic, s sabo vozijo okoli 80.000 enot ali za eno manjšo pravo knjižnico gradiva, ustavljajo pa se na okoli 800 postajališčih.

bej pohvaliti,« ne skopari s pohvalami. Zase pravi, da je še eden zadnjih, ki ne bodo nikoli brali elektronskih knjig. S prstom pokaže, kot bi listal po ekranu in zmajuje z glavo. »Jaz sem klasika, zame mora biti napisano na papirju,« doda. In čeprav je klasika, dobro pozna novosti, knjižničarja pa spravi v zadrego, ker še nista pripeljala najnovejših dveh knjig Alojza Ihana in Tadeja Goloba. »Pa Demšar, je še kaj novega napisal?« je poizvedoval. »Nič? Bo moral malo pohiteti!« je skomignil. Všeč so mu kriminalke in biografije, ne mara pocukranih romanov. Domov odhaja v družbi finskega pisatelja Arta Paasilinne in najnovejše biografije Toneta Vogrinca. Po nekaj vzvratnih vožnjah in stisnjenih ustnicah zaradi napačno parkiranih avtomobilov je potujoča knjižnica

naposled prispela domov, na zadnje dvorišče tolminske knjižnice. Knjige bodo do naslednjega dne in novih bralcev počakale v avtobusu. Maja in Boštjan se ne bojita zanje. Kdor knjigo ukrade, mu moraš še eno podariti, povesta modrost, ki ni njuna, se pa z njo še kako strinjata.

Ta zapis bi skoraj lahko bil hommage sopihajočemu avtobusu z vsaj 120 metri knjižnih polic, kajti Boštjan ga bo prav kmalu parkiriral za vedno. Ne skrbite, ne bodo ga ukinili, župani so vedno zgledno razumeli, da mora knjiga priti v še tako zakotno vas, do slehernega občana. In ker je bibliobus z Gregorčičevimi verzi dosopihal do konca, so odobrili sredstva za novega. Konec zime bosta Maja in Boštjan po Posočju drvela z novim, še kak centimeter daljšim... Veselita se že. ■

Učiteljica razrednega pouka iz Podbrda Suzana Torkar Pajntar je hvaležna, da se knjižnica pripelje v njihov kraj.

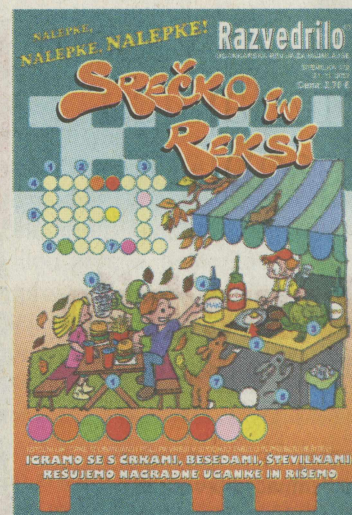

Voznik potujoče knjižnice Boštjan Kranjc pravi, da merilo dobrega bralca nista statistika in torba izposojenih knjig, dovolj je ena sama knjiga, pa tista prebrana z veseljem.

Že pri vašem prodajalcu časopisov.

Razvedrilo
Miselne uganke.

INFORMACIJE IN NAROČILA
narocnina@dnevnik.si
☎ 01/30 82 100

www.dnevnik.si